

ВИНЯТКИ ТА ОБМЕЖЕННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ЩОДО ПРАВИЛА СВОБОДИ ПАНОРАМИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Максим Наумко

*аспірант НДІ інтелектуальної власності НАПрН України
ORCID: 0009-0003-0734-0235*

Стаття присвячена дослідженню положень законодавства практично всіх країн світу, згідно з яким передбачено винятки та обмеження авторського права щодо свободи панорами. Опрацювання норм законодавства дало змогу визначити підходи до встановлення винятків та обмежень щодо свободи панорами в різних країнах світу в контексті видів творів, характеру дозволеного використання, можливості використання творів з комерційною метою тощо. З урахуванням виявлених світових тенденцій проаналізовано відповідну норму Закону України «Про авторське право і суміжні права» та обґрунтовано доцільність внесення до неї змін.

Ключові слова: авторське право, винятки та обмеження, вільне використання, свобода панорами

Постановка проблеми. За останні двісті років технологія створення зображень довколишнього світу пройшла величезний шлях від перших результатів досліджень Ж. Ньєпса та Л. Дагера, через неповороткі, складні у використанні, доступні лише одиницям фотографічні апарати кінця XIX – початку XX ст., і все більш зручні та компактні, проте дорогі фотоапарати (згодом відеокамери) середини – кінця XX ст., до сучасних камер високої роздільної здатності у мобільних телефонах, які чи не кожен постійно має при собі. Природно, що в об'єктиви камер потрапляють не лише люди, тварини і пейзажі, а й створені людиною об'єкти, багато з яких можуть бути об'єктами авторсько-правової охорони. Це може статися як випадково, так і цілеспрямовано, адже не дивно, що особа, яка бачить вражаючий твір мистецтва, захоче мати його зображення на пам'ять та поділитися ним з іншими. Водночас створення зображень об'єктів авторського права є їх відтворенням і, якщо здійснюється без дозволу відповідного суб'єкта, порушенням його виключних майнових прав. Для вирішення цієї, як правило, ігнорованої на побутовому рівні проблеми законодавство переважної більшості країн світу передбачає винятки та обмеження авторського права щодо свободи панорами. Особливістю є те, що країни світу використовують різні підходи до встановлення винятків та обмежень авторського права щодо свободи панорами. Їх комплексний аналіз дасть змогу виявити тенденції, які доцільно врахувати у вітчизняному законодавстві.

Літературний огляд. Питання свободи панорами у різних аспектах досліджувалося у численних публікаціях іноземних авторів, таких як: Б. Ньювел, Д. Дженсен, Б. Ода, К. Крюз, М. Дюлон де Росне, П.-К. Ленгл, Д. Мацціоті, Д. Беррет, К. Галілі, А. Судхарто. В Україні питання вільного використання творів стосовно свободи панорами (та про-

---

блема їх відсутності в національному законодавстві аж до кінця 2022 року) привертала увагу, зокрема, А. Штефан, Г. Андрощука, В. Троцької, О. Улітіної. Утім проведені раніше дослідження стосувалися переважно питань винятків та обмежень авторського права щодо свободи панорами в законодавстві окремих країн, груп країн або регіонів. Спробу аналізу норм законодавства, згідно з яким встановлено винятки та обмеження авторського права щодо свободи панорами, з глобальним охопленням було здійснено колективом авторів Вікіпедії [1], проте їхнє дослідження концентрувалося на прикладному питанні можливості застосування до зображень творів мистецтва умов ліцензії Creative Commons Attribution — ShareAlike та було обмежене нормами законодавства щодо свободи панорами, які дозволяють використання відповідних зображень з комерційною метою. Переважна більшість вітчизняних досліджень питань свободи панорами була здійснена до встановлення винятків та обмежень авторського права щодо свободи панорами в законодавстві України.

Метою дослідження є виявлення глобальних і регіональних тенденцій правового регулювання відносин, пов'язаних з вільним використанням творів, зважаючи на винятки та обмеження авторського права щодо свободи панорами, з метою критичного аналізу відповідної норми у законодавстві України та обґрунтування пропозицій стосовно її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Термін «свобода панорами» є дослівним перекладом використовуваного в німецькомовному середовищі поняття «Panoramafreiheit» [2, с. 3], що виник у 1990-х роках і набув широкого розповсюдження з 2010 року [3, с. 5, 14], для позначення одного з випадків вільного використання творів, який допускає, як зазначає Б. Ода, «відтворення творів, що охороняються авторським правом, розташованих у громадських місцях» [4, с. 2], без дозволу суб'єктів авторського права та без виплати авторської винагороди, або ж, за визначенням Б. Ван Віле, такі винятки та обмеження авторського права щодо свободи панорами «дозволяють створення і подальше використання зображень (фотографій, малюнків, відео тощо), що в основному відображають тривимірні об'єкти авторського права (будівлі, скульптури тощо), котрі постійно або зазвичай розміщені в публічних місцях, без дозволу правовласника» [5, с. 157]. Правило про свободу панорами, згідно з дослідженнями вітчизняних науковців, «дозволяє без згоди автора чи іншого суб'єкта авторського права створювати зображення творів, постійним місцезнаходженням яких є громадські місця, і використовувати такі зображення» [6, с. 14].

У цьому дослідженні пропонується розглянути правило свободи панорами через призму винятків та обмежень авторського права, згідно з якими допускається вільне використання творів, розташованих у громадських місцях, без дозволу суб'єкта авторського права, без виплати авторської винагороди такому суб'єкту та без обмеження щодо практичних цілей такого використання. Остання умова, для цілей цього дослідження, варта окремої уваги, щоб відмежувати винятки та обмеження авторського права щодо свободи панорами від винятків та обмежень авторського права з інформаційною метою, зокрема від інформування громадськості про поточні події.

Положення про винятки та обмеження авторського права щодо свободи панорами, уперше передбачені у законодавстві Баварії в 1840 році, були запозичені та введені в закони країн Північної Європи, а також «вже понад сто років присутні у законах про авторське право, що походять від великобританських» [7, с. 265]. На рівні Європейського Союзу норма про свободу панорами передбачена у ст. 5 (3) (h) Директиви про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві [8].

Для цілей цього дослідження ми проаналізували національні законодавчі акти 197 країн світу (191 держава-член ООН, 2 держави-спостерігачі ООН, а також Ніуе, Острови Кука, Косово, Тайвань) на предмет наявності норм щодо свободи панорами. До цього переліку не входить законодавство росії та білорусі, відсутність аналізу якого в цілому

не впливає на фактичні результати, отримані на основі проведеного дослідження. Для пошуку релевантних нормативних актів переважно використовувався інтернет-ресурс Всесвітньої організації інтелектуальної власності — WIPO Lex, дані якого, у міру можливості, ми намагалися перевірити пошуком в інших доступних джерелах. Встановлено, що норми стосовно правила свободи панорами, з огляду на вищенаведені визначення цього поняття, наразі наявні у національному законодавстві 148 країн і, відповідно, відсутні у 49 країнах.

Країнами, у національному законодавстві яких не закріплено винятки та обмеження щодо свободи панорами, є Італія, Андорра, Сан-Марино, Монако, Ватикан, Домініка, Аргентина, Болівія, Афганістан, Бангладеш, Бутан, Індонезія, Іран, Ірак, Йорданія, Кувейт, Мальдіви, М'янма, Непал, Оман, Філіппіни, Катар, Саудівська Аравія, Шри-Ланка, Ємен, Ботсвана, Комори, Екваторіальна Гвінея, Еритрея, Есватіні, Ефіопія, Гамбія, Ліберія, Лівія, Маврикій, Сейшельські Острови, Сьєрра-Леоне, Сомалі, Південний Судан, Судан, Острови Кука, Мікронезія, Кірибаті, Маршаллові Острови, Науру, Палау, Папуа Нова Гвінея, Тонга і Вануату.

Цікавою є статистика щодо наявності чи відсутності норми про свободу панорами у законодавстві країн у регіональному розрізі. Так, з 44 країн Європи відсутня вона лише в 5 (11,36 %), з 35 країн Північної та Південної Америки — лише у 3 (8,57 %), з 54 країн Африки — у 15 (27,78 %), в Азії кількість зростає до 35,42 % (17 з 48 країн), в Океанії — до 56,25 % (9 із 16 країн). Варто зазначити, що у національному законодавстві 8 з перелічених 49 країн норму про свободу панорами безпосередньо не закріплено, проте вільне відтворення відповідних творів може вважатися допустимим через застосування гнучкої норми про добросовісне використання творів (fair use) (Домініка, Бангладеш, Шри-Ланка, Ліберія, Мікронезія) або норм регіональних міжнародно-правових актів: ст. 16 Додатка VII Бангійської угоди 1977 року про створення Африканської організації інтелектуальної власності [9] (Комори та Екваторіальна Гвінея) і п. h ст. 22 Рішення № 351 про встановлення єдиного режиму авторського права та суміжних прав у рамках Андського співтовариства [10] (Болівія).

Розглянемо детальніше винятки та обмеження авторського права щодо свободи панорами у розрізі: 1) видів творів, щодо використання яких застосовується правило свободи панорами; 2) характеру дозволеного використання таких творів; 3) можливості використання творів з комерційною метою; 4) інших умов щодо вільного використання творів у рамках вказаного правила.

Стосовно видів творів, до використання яких застосовується правило свободи панорами, виявлено, що у законодавстві 33 країн (22,3 % — тут і далі — відсоток загальної кількості країн, законодавством яких передбачено норми про свободу панорами), з них 19 у Європі (43,18 %), передбачено, що відповідні винятки та обмеження авторського права можуть застосовуватися до будь-яких творів. Так, у Законі Болгарії «Про авторське право та суміжні права» дозволено використання творів, які постійно розташовані на вулицях, площах та в інших громадських місцях, без механічного контактного копіювання, а також їх трансляцію за допомогою бездротового зв'язку чи передачу по кабелю чи іншими технічними засобами, якщо це робиться з інформаційною чи іншою некомерційною метою [11]. Правило свободи панорами може застосовуватися також до будь-яких творів відповідно до законодавства багатьох інших балканських країн: Хорватії, Словенії, Сербії, Чорногорії, Боснії та Герцеговини, Албанії, Косова. Схожим чином, згідно з Кодексом про авторське право і суміжні права Португалії, дозволяється використання творів, наприклад творів архітектури чи скульптури, створених для постійного розташування у громадських місцях [12], цей же підхід запозичили й деякі з колишніх колоній Португалії: Бразилія, Тимор-Лешті, Ангола, Сан-Томе і Принсіпі.

Вільне використання творів архітектури допускається в усіх 148 країнах, законодавчі акти яких містять норми щодо свободи панорами. Наприклад, відповідно до законо-

---

давства США свобода панорами поширюється виключно на побудовані твори архітектури [13]. Згідно із Законом Німеччини «Про авторське право та суміжні права» встановлено, що стосовно будівель цей дозвіл поширюється лише на фасад [14]. Подібні норми передбачені й у законодавстві 11 країн Латинської Америки (Домініканська Республіка, Ель-Сальвадор, Гватемала, Гондурас, Нікарагуа, Панама, Колумбія, Парагвай, Перу, Суринам, Венесуела) і Туреччини.

У законодавстві 147 країн винятки та обмеження авторського права щодо свободи панорами застосовуються до творів образотворчого мистецтва, навіть якщо такі твори не є частиною фасаду твору архітектури.

Положення законодавства про винятки та обмеження авторського права щодо свободи панорами поширюються лише на твори архітектури і твори скульптури 4 країн (2,7 %): Литви, Франції, Македонії та Монголії. Так, наприклад, згідно зі ст. 46.1 Закону Монголії «Про авторське право та суміжні права» винятки та обмеження авторського права щодо свободи панорами поширюються на архітектурні твори, статуї та скульптури [15]. Цікаво, що останні 3 країни запровадили у законодавстві про авторське право норми щодо свободи панорами протягом останніх 15 років.

Специфічним є перелік видів творів, вільне використання яких допускається згідно з винятками та обмеженнями авторського права щодо свободи панорами у Великій Британії та 23 країнах (її колишніх колоніях): Ірландії, Мальті, Канаді, Антигуа і Барбуді, Багамських Островах, Барбадосі, Белізі, Ямайці, Сент-Кітсі і Невісі, Сент-Люсії, Сент-Вінсенті і Гренадинах, Гаяні, Сінгапурі, Індії, Брунеї, Ізраїлі, Палестині, Австралії, Новій Зеландії, Фіджі, Ніуе, Соломонових Островах, Тувалу. У законодавстві цих країн норми щодо свободи панорами поширюються не лише на твори архітектури та скульптури, а також на твори ужиткового мистецтва (*works of artistic craftsmanship*). Наприклад, згідно з ч. 1 ст. 62 Закону Великої Британії «Про авторське право, промислові зразки та патенти» відповідна норма застосовується до: (а) будівель і (б) скульптур, моделей будівель і творів ужиткового мистецтва, якщо вони постійно розташовані в громадських місцях або в приміщеннях, відкритих для публіки [16]. У Кодексі про авторські права Гвінеї-Бісау встановлено, що свобода панорами застосовується до творів архітектури чи іншого пластичного мистецтва (*obras de arquitetura ou de outra arte plástica*) [17].

У законодавстві 14 країн (9,46 %), а саме: Франції, Німеччини, Угорщини, Польщі, Іспанії, Швеції, Албанії, Ісландії, Домініки, Нікарагуа, Колумбії, Туреччини, Китаю і Тайваню передбачено схожі умови, що виключають застосування винятків та обмежень щодо свободи панорами до творів, розміщених усередині будівель. Наприклад, згідно з п. 10 ст. 22 Закону Китаю «Про авторське право» норма щодо свободи панорами застосовується до творів, які розміщені або виставлені просто неба [18]. Дві країни також поширюють дію норми свободи панорами на твори, розміщені в приміщеннях музеїв: згідно зі ст. 45 Закону Уругваю «Про авторське право і суміжні права» [19] та ст. 71 Закону Коста-Рики «Про авторське право і суміжні права» [20] допускається вільне відтворення творів лише у разі, коли вони виставлені на вулицях, у парках та музеях. Протилежний підхід зустрічаємо у законодавстві Литви, Алжиру, Мавританії і Тунісу, згідно з яким дія норми про свободу панорами не розповсюджується на твори, що експонуються у музеях. Наприклад, згідно зі ст. 50 Наказу Алжиру «Щодо авторського права і суміжних прав» винятки та обмеження стосовно свободи панорами застосовуються щодо творів, які постійно розташовані в громадських місцях, окрім художніх галерей, музеїв та визначних культурних і природних об'єктів [21].

Щодо характеру дозволеного використання творів у законодавстві 26 країн (17,57 %) (Естонія, Греція, Литва, Люксембург, Румунія, Азербайджан, Грузія, Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан, Гаїті, Камбоджа, Лаос, Буркіна-Фасо, Кабо-Верде, Центрально-Африканська Республіка, Чад, Гвінея, Кот-д'Івуар, Мадагаскар, Малі, Того, Замбія, Самоа) встановлено, що допускається вільне відтво-

---

рення твору за умови, якщо зображуваний об'єкт не є основним об'єктом відтворення чи його відтворення є випадковим. Так, ст. 20 Закону Азербайджану «Про авторське право і суміжні права» закріплює дію винятків та обмежень щодо свободи панорами, крім випадків, коли зображення твору є основним об'єктом [22]. Подібним чином 3 країни (Данія, Норвегія, Демократична Республіка Конго) у законодавстві запровадили таке ж обмеження, проте зробили виняток щодо творів архітектури. Наприклад, відповідна норма у ст. 31 Закону Норвегії про інтелектуальну власність передбачає, що твір може бути зображений, якщо він постійно розміщений у громадському місці чи на дорозі чи у подібному загальнодоступному місці або поблизу нього. Однак це не стосується випадків, коли твір явно є головним мотивом, а відтворення використовується з комерційною метою. Будівлі можна зображувати вільно [23].

Різними є застосовувані державами підходи до можливості вільного використання творів, згідно з правилом про свободу панорами, з комерційною метою. Так, у законодавстві 33 країн (22,3 %) норми про свободу панорами не поширюються на вільне використання творів з комерційною метою: Болгарії, Естонії, Франції, Латвії, Литви, Румунії, Словенії, Чорногорії, Боснії і Герцеговини, України, Азербайджану, Грузії, Казахстану, Киргизстану, Таджикистану, Туркменістану, Узбекистану, Коста-Рики, Гаїті, Гондурасу, Нікарагуа, Еквадору, Японії, Бахреїну, Південної Кореї, В'єтнаму, Буркіна-Фасо, Камеруну, Кабо-Верде, Чаду, Гвінеї, Кот-д'Івуару, Мадагаскару. Наприклад, згідно з п. 11 ст. L122-5 Кодексу про інтелектуальну власність Франції свобода панорами може застосовуватися за винятком використання, що має комерційний характер [24]. У законодавстві 4 країн (2,7 %) (Данія, Норвегія, Фінляндія, Малаві) норми щодо свободи панорами дозволяють використання з комерційною метою творів архітектури, проте не інших творів. У законодавстві 6 країн (4,05 %) (Ісландія, Марокко, Мозамбик, Нігер, Руанда, Сенегал) винятки та обмеження авторського права щодо свободи панорами допускаються у разі використання твору з комерційною метою, лише якщо зображуваний об'єкт не є основним об'єктом відтворення чи його відтворення є випадковим. До прикладу, відповідно до ст. 20 Закону Марокко «Про авторське право і суміжні права» вільне використання допускається крім випадків, коли зображення твору є основним об'єктом такого відтворення, трансляції або повідомлення і використовується з комерційною метою [25]. Однак у законодавстві більшості країн світу умова про обмеження щодо комерційного використання творів відсутня. З огляду на проведені підрахунки у законодавстві 70,95 % країн світу і 65,38 % держав-членів ЄС, згідно з якими передбачені норми про свободу панорами, обмежень щодо комерційного використання не встановлено. На рис. 1 зображена діаграма, яка узагальнює результати проведеного аналізу наявності положень щодо свободи панорами в законодавстві країн світу.

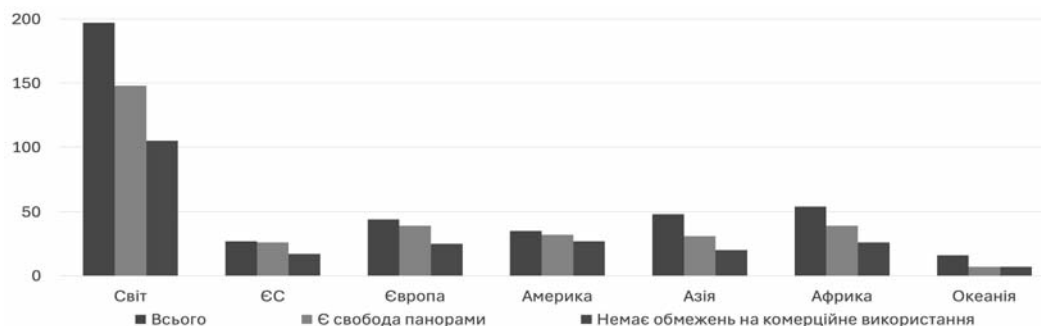

Рис. 1. Положення щодо свободи панорами в законодавстві країн світу
Розроблено автором

У національному законодавстві України положення про свободу панорами з'явилося лише з набранням чинності 1 січня 2023 року Законом України «Про авторське право і суміжні права» (далі — Закон) [26]. Згідно з п. 10 ч. 2 ст. 22 цього Закону допускається без дозволу суб'єктів авторського права і безоплатно, проте із зазначенням імені автора і джерела запозичення створення зображень творів архітектури та образотворчого мистецтва, що постійно розташовані у доступних для громадськості місцях, та подальше використання таких об'єктів, за умови, що такі дії не мають самостійного економічного значення. Ця довгоочікувана та, безперечно, важлива новела вже зазнала обґрунтованої критики. Так, А. Штефан вказує на «нечіткий зміст ключових характеристик правила свободи панорами», зокрема проблемні питання вжиття терміна «самостійне економічне значення» без окреслення його відмінностей від інших схожих за значенням термінів [27, с. 20]. Погоджуючись із цим, на основі проведеного аналізу законодавства практично всіх країн світу зауважимо, що в жодній країні світу в нормі законодавства, згідно з якою передбачені норми про свободу панорами, термін «самостійне економічне значення» не використовується.

Як вказано вище, у законодавстві 43 країн (29,05 %) передбачена можливість вільного використання творів за умови відсутності комерційної мети. Однак сумнівною є доцільність обмеження можливості використання творів згідно з правилом свободи панорами з комерційною метою, адже це, на нашу думку, негативно впливає на розвиток в Україні креативних індустрій. До того ж практика обмеження можливості використання творів є звичною для законодавства пострадянських країн (лише Молдова та Вірменія дозволяють «некомерційну» свободу панорами), проте це не відповідає загальносвітовій та європейській тенденції. Решта елементів норми Закону, на наш погляд, відповідають світовим тенденціям. Визначення видів творів, які можуть вільно використовуватися згідно з правилами свободи панорами, як «творів архітектури та образотворчого мистецтва» відповідає підходу 77,7 % країн. Те саме можна сказати і про відсутність обмежень щодо місця розташування таких творів (просто неба чи всередині споруд), що збігається з нормами законодавства 87,84 % країн. Однак слід зазначити, що обране вітчизняним законодавцем формулювання «створення зображень» хоча і є доволі розповсюдженим (26,5 % країн), проте здебільшого зустрічається у законодавстві держав, чия правова система розвивалася під значним впливом права Великої Британії. У Європейському Союзі воно використовується у законодавстві лише трьох країн — Ірландії, Чехії та Угорщини. Значно частіше використовуються формулювання, що дозволяють «відтворення» творів — 50,1 % країн загалом і 61,54 % держав-членів Європейського Союзу.

Висновки. Проведене дослідження виявило, що норми про свободу панорами передбачені у законодавстві переважної більшості країн світу. При цьому їхній зміст відрізняється, хоча щодо деяких видів творів та умов їх вільного використання прослідковуються регіональні або історично обумовлені тенденції до їх уніфікації. Запровадження у Законі України «Про авторське право і суміжні права» норми щодо свободи панорами, згідно з якою допускається вільне використання творів архітектури та образотворчого мистецтва, відповідає потребам часу, загальносвітовим та європейським тенденціям до забезпечення балансу публічних і приватних інтересів. Водночас положення потребує перегляду умови стосовно комерційної мети використання творів. Вважаємо за доцільне рекомендувати виключити з п. 10 ч. 2 ст. 22 закону слова «що такі дії не мають самостійного економічного значення» або принаймні замінити їх на більш чітку і розповсюджену форму, з огляду на проаналізоване законодавство країн, — «за винятком використання з комерційною метою» або «за винятком використання, що має комерційний характер».

Перелік використаних джерел

1. *Commons: Freedom of panorama*. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/Commons:Freedom_of_panorama (дата звернення: 26.01.2025).
2. Newell B. *Freedom of panorama: A comparative look at international restrictions on public photography*. *Creighton Law Review*. 2011. No. 44(2). P. 405–428.
3. Dulong de Rosnay M., Langlais P.-C. *Public artworks and the freedom of panorama controversy: a case of Wikimedia influence*. *Internet Policy Review*. 2017. No. 6(1). P. 1–27.
4. Oda B. *Mobile Devices, Public Spaces, And Freedom Of Panorama. Reconciling the Copyright Act with Technological Advances and Social Norms Regarding Content Creation and Online Sharing*. URL: <https://www.kiip.re.kr/webzine/1804/resource/file/Library04.pdf?ver=1> (дата звернення: 26.01.2025).
5. Van Wiele B. *Copyright, and photographs or videos of public art, in South Africa: An imperfect picture*. *The African Journal of Information and Communication (AJIC)*. 2016. No. 19. P. 153–163.
6. Shtefan A. *Freedom of Panorama: The EU Experience*. *European Journal of Legal Studies*. 2019. Vol. 11(2). P. 13–27.
7. Barrett J. *Time to Look Again? Copyright and Freedom of Panorama*. *Victoria University of Wellington Law Review*. 2017. No. 48(2). P. 261–282.
8. *Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2001/29/oj> (дата звернення: 26.01.2025).
9. *Bangui Agreement Instituting an African Intellectual Property Organization — Act of December 14, 2015*. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/582620> (дата звернення: 26.01.2025).
10. *Decisión N° 351 que establece el Régimen Común sobre Derecho de Autor y Derechos Conexos*. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/9445> (дата звернення: 26.01.2025).
11. *Закон за авторското право и сродните му права (ДВ, бр. 56/1993) від 29.06.1993*. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/19460> (дата звернення: 26.01.2025).
12. *Código do Direito de Autor e dos Direitos Conexos n.º 63/85 від 14.03.1985*. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/21185> (дата звернення: 26.01.2025).
13. *17 U.S. Code § 120*. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/17/120> (дата звернення: 26.01.2025).
14. *Urheberrechtsgesetz — UrhG від 09.09.1965*. URL: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_urhg/englisch_urhg.html (дата звернення: 26.01.2025).
15. *Зохиогчийн эрхийн тухай хууль від 06.05.2021*. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/22459> (дата звернення: 26.01.2025).
16. *Copyright, Designs and Patents Act 1988 від 15.11.1988*. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/section/62> (дата звернення: 26.01.2025).
17. *Código do Direito de Autor (aprovado pelo Decreto-Lei n° 46.980) від 27.04.1966*. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/8448> (дата звернення: 26.01.2025).
18. *Copyright Law of the People's Republic of China від 07.09.1990*. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/21065> (дата звернення: 26.01.2025).

-
19. *Ley De Derechos De Autor N° 9.739 від 17.12.1937*. URL: <https://www.impo.com.uy/bases/leyes/9739-1937> (дата звернення: 26.01.2025).
  20. *Ley De Derechos De Autor Y Derechos Conexos No. 6683 від 14.10.1982*. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/21963> (дата звернення: 26.01.2025).
  21. *Ordonnance n° 03-05 relative aux droits d'auteur et aux droits voisins від 19.07.2003*. URL: <http://www.joradp.dz/FTP/jo-francais/2003/F2003044.pdf> (дата звернення: 26.01.2025).
  22. *Il tarixli № 115-IQ nömrəli Müəlliflik Hüququ və Əlaqəli Hüquqlar Haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu від 30.09.1997*. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/22657> (дата звернення: 26.01.2025).
  23. *Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven)*. URL: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-40/> від 15.06.2018. (дата звернення: 26.01.2025).
  24. *Code de la propriété intellectuelle від 01.07.1992*. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006069414/ (дата звернення: 26.01.2025).
  25. *Loi n° 2-00 relative aux droits d'auteur et droits voisins (promulguée par le Dahir n° 1-00-20) від 15.02.2000*. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/19766> (дата звернення: 26.01.2025).
  26. *Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01 грудня 2022 року № 2811-IX. Офіційний вісник України. 2023 р. № 3. Ст. 196.*
  27. *Штефан А. Якість законодавства у сфері авторського права і суміжних прав з позиції принципу правової визначеності. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2023. № 6. С. 13–22.*

Maksym Naumko

PhD student of the Intellectual Property Scientific Research Institute of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine

Copyright exceptions and limitations on freedom of panorama in Ukraine and in the world

The article examines copyright exceptions and limitations related to freedom of panorama in the legislation of nearly all countries worldwide. The analysis of legal provisions reveals various approaches to regulating this exception, considering factors such as the types of works subject to freedom of panorama; nature of permitted use under freedom of panorama; possibility of using works under freedom of panorama for commercial purposes, etc.

The study highlights that incorporating freedom of panorama provisions in national copyright laws is a widespread trend. In most jurisdictions, these provisions do not restrict commercial use. This tendency is particularly evident in the European Union, broader Europe, and the Americas. In contrast, some countries in Asia, Africa, and Oceania either lack such provisions or limit them to non-commercial purposes, though this is not the prevailing approach.

Considering these global and regional patterns, the article analyzes Ukraine's new Law "On Copyright and Related Rights", particularly its provision on freedom of panorama. The author critically assesses the legislator's choice of the phrase «making a graphic work representing the work» as the basis for this exception. This formulation is primarily found in legal systems based on English law but is increasingly rare in continental Europe. Additionally, the study questions whether limiting freedom of panorama to cases that "do not have an independent economic meaning" aligns with international and European Union practices.

The article argues that the Ukrainian copyright law would benefit from amendments. Removing the restriction on uses with an independent economic meaning or replacing it with a more common limitation on commercial use would align national legislation with global standards. Such a revision would improve legal certainty and facilitate the practical application of the freedom of panorama exception.

By aligning its legal framework with international approaches, Ukraine could ensure more predictable regulation, prevent unnecessary restrictions, and support the lawful use of protected works in public spaces. The study concludes that adapting the legislation in line with global and European practices would enhance access to creative content while balancing the interests of rightsholders and the public.

Keywords: copyright, exceptions and limitations, free use, freedom of panorama

*Рекомендовано відділом авторського права і суміжних прав
НДІ інтелектуальної власності (протокол № 1 від 27.01.2025 р.)*

Подано / Submitted: 06.01.2025

Доопрацьовано / Revised: 14.01.2025

Прийнято до публікації / Accepted: 17.01.2025